

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (viies koda)

30. märts 2006 *

Kohtuasjas T-367/03,

Yedaş Tarım ve Otomotiv Sanayi ve Ticaret AŞ, asukohaga Ümraniye, Istanbul (Türgi), esindaja: advokaat R. Sinner, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: M. Bishop ja D. Canga Fano,

ja

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: G. Boudot ja X. Lewis, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostjad,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

mille esemeks on hagi lepinguga assotsiatsiooni loomiseks Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel ja selle lisaprotokollidega ning EÜ-Türgi assotsiatsiooni nõukogu 22. detsembri 1995. aasta otsusega nr 1/95 tolliliidu lõppetapi rakendamise kohta (EÜT L 35, lk 1) loodud tolliliidu menetluste kohaldamisega väidetavalt tekitatud kahju hüvitamiseks.

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja esimees M. Vilaras, kohtunikud F. Dehousse ja D. Šváby,

kohtusekretär: ametnik J. Plingers,

arvestades kirjalikus menetluses ja 8. septembri 2005. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Õiguslik ja faktiline raamistik

- ¹ Leping assotsiatsiooni loomiseks Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel (edaspidi „Ankara leping”) kirjutati 12. septembril 1963 Ankaras alla ühelt poolt Türgi Vabariigi ja teiselt poolt ühenduse ja selle liikmesriikide vahel. Nõukogu võttis 23. detsembril 1963 vastu otsuse 64/732/EMÜ Ankara lepingu sõlmimise kohta (EÜT 1964, 217, lk 3685).

2 Selle lepingu artikli 2 lõige 1 sätestab:

„Käesoleva lepingu eesmärgiks on kaasa aidata jätkuvale ja tasakaalustatud kaubandus- ja majandussidemete tugevnemisele poolte vahel, samas täiel määral arvesse võttes vajadust kindlustada Türgi majanduse kiirendatud areng ning parandada Türgi rahva tööhõivet ja elutingimusi.”

3 Ankara lepingu artikli 2 lõige 3 sätestab:

„Assotsiatsiooni osad:

a) ettevalmistav etapp;

b) üleminekuetapp;

c) lõppetapp.”

4 Kõnealuse lepingu artikli 3 lõige 1 näeb ette:

„Ettevalmistavas etapis tugevdab Türgi ühenduse abiga oma majandust, et olla võimeline täitma ülemineku- ja lõppetapis talle osaks saavaid kohustusi.

Selle ettevalmistava etapi üksikasjalikud reeglid eelkõige ühenduse abi suhtes on sätestatud käesoleva lepingu esialgses protokollis ja finantsprotokollis.”

- 5 Ankara lepingu artikkel 5 täpsustab:

„Lõppetapp rajaneb tolliliidul ja hõlmab lepinguosaliste majanduspoliitikate tihedamat koordineerimist.”

- 6 Lepingu artikkel 6 sätestab:

„Assotsiatsiooni rakendamiseks ja järkjärguliseks arendamiseks kohtuvad lepinguosalistes assotsiatsiooninõukogus, mis tegutseb talle käesoleva lepinguga antud volituste raames.”

- 7 Ankara lepingu artikli 30 kohaselt:

„Lepinguosaliste ühisel kokkuleppel moodustavad käesolevale lepingule lisatud protokollid selle lahutamatu osa.”

- 8 Ankara lepingule on muu hulgas lisatud protokoll nr 2 pealkirjaga „Finantsprotokoll”, mille eesmärk on näha ette majanduslikud mehhanismid Türgi majanduse kiirendatud arengu edendamiseks.

- 9 23. novembril 1970 kirjutati alla lisaprotokoll (edaspidi „1970. aasta lisaprotokoll”) ja teine finantsprotokoll (EÜT 1972, L 293, lk 4), mis lisati Ankara lepingule. Need protokollid jõustusid 1. jaanuaril 1973. Kolmas finantsprotokoll kirjutati alla 12. mail 1977 (EÜT 1979, L 67, lk 14).
- 10 EÜ–Türgi assotsiatsiooninõukogu võttis 22. detsembril 1995 vastu otsuse nr 1/95 tolliliidu lõppetapi rakendamise kohta (EÜT 1996, L 35, lk 1). Selle otsusega loodi ühenduse ja Türgi vaheline tolliliit põhimõtteliselt muude kaupade kui põllumajandustoodete jaoks. Otsus näeb ette tollimaksude ja samaväärse toimega maksude kaotamise ning koguseliste piirangute ja samaväärse toimega meetmete kaotamise.
- 11 Äriühing Yedaş Tarım ve Otomotiv Sanayi ve Ticaret AŞ (edaspidi „Yedaş Tarım”) on Türgi õiguse alusel asutatud juriidiline isik. Äriühingu tegevusalaks on kuullaagrite importimine ja valmistamine ning muu hulgas põllumajandusseadmetes ja autotööstuses varuosadena kasutatavate korpuste ja ülekanderihmade importimine.

Menetlus

- 12 Hagiavaldusega, mis saabus Esimese Astme Kohtusse 2. detsembril 2003, esitas hageja käesoleva hagi.

- 13 Komisjon ja nõukogu esitasid Esimese Astme Kohtusse 19. ja 26. märtsil 2004 saabunud eraldi menetlusedokumentidega Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 114 alusel käesolevale hagile vastuvõetamatuse vastuväited. Hageja esitas oma märkused 17. mail 2004. Esimese Astme Kohtu 19. jaanuari 2005. aasta määrusega liideti vastuvõetamatuse vastuväited põhikohtuasjaga ja jäeti kohtukulude küsimus edaspidiseks lahendamiseks.
- 14 Tuginedes kodukorra artikli 47 lõikele 1 oli Esimese Astme Kohus (viies koda) seisukohal, et menetlusedokumentide teistkordne vahetamine ei ole vajalik.
- 15 Ettekandja ettekande alusel otsustas esimese astme kohus (viies koda) algatada suulise menetluse.
- 16 Esimese Astme Kohtusse 18. juulil 2005 saabunud kirjas palus hageja, et vajadusel nimetataks ekspert.
- 17 Poolte kohtukõned ja vastused Esimese Astme Kohtu suulistele küsimustele kuulati ära 8. septembri 2005. aasta kohtuistungil. Kostjad esitasid kohtuistungil oma märkused ekspertiisi tegemise taotluse kohta.

Poolte nõuded

- 18 Hageja palub Esimese Astme Kohtul:

— kohustada kostjaid hüvitama tekitatud kahju;

— mõista kohtukulud välja kostjatelt.

19 Nõukogu ja komisjon paluvad Esimese Astme Kohtul:

— jätta hagi rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õiguslik käsitlus

Poolte argumendid

20 Hageja väidab, et talle tekkinud kahju on tingitud viisist, kuidas ühendus on ellu viinud otsusega nr 1/95 loodud tolliliidu. Esiteks heidab hageja ühendusele ette rahalise toetuse andmata jätmist hageja väitel Kreeka vastuseisu tõttu. Selles osas täpsustab hageja, et ühendus vastutab selle eest, kuna ta ei ole esitanud Kreeka seisukoha tõttu tema vastu hagi. Järgmiseks vaidlustab hageja nende lepingute tagajärjed, mille ühendus on sõlminud muude kolmandate riikidega. Veel väidab hageja, et ühendus jättis võtmata teatavad institutsionaalsed meetmed. Eelkõige jäeti Türgi Vabariik muu hulgas tolliliiduga otseselt seotud valdkondades kõrvale ühise

kaubanduspoliitika alastest läbirääkimistest. Näiteks ei olnud Türgi võimuesindajatel võimalik osaleda EÜ artikli 133 alusel asutatud erikomitees. Lõpuks väidab hageja, et komisjon ei ole Türgi Vabariiki nõustanud ja ei ole tolliliidu raames olnud vastu menetlustavadele, mis on vastuolus ausa konkurentsi väljakujunemisega.

- 21 Kohtuistungil esitas hageja avalduse, milles märkis lisaks eelnevale sisuliselt seda, et ta pole väitnud, nagu oleks kahjustavaks asjaoluks otsuse nr 1/95 või mõne muu institutsiooni akti vastuvõtmine, vaid viis, kuidas kostjad seda otsust rakendasid. Samuti täpsustas hageja, et kahjustav asjaolu on kostjate tegevusetus. Esimese Astme Kohus kandis selle kohtuistungi protokoll.
- 22 Hageja põhistab eespool kirjeldatud käitumise õigusvastasust Ankara lepingu artikli 2 lõikega 1, artikli 3 lõike 1 esimese lõiguga ja artikliga 6. Samuti tugineb ta lepingule lisatud finantsprotokollile ja hilisematele lisaprotokollidele. Neid tekste tuleb EÜ artikli 310 alusel pidada ühenduse teisesteks õigusaktideks. Samuti väidab hageja, et ühendus ei ole täitnud kohustust anda Türgile 2,5 miljardit eurot rahalist toetust; see kohustus võeti EÜ–Türgi assotsiatsiooninõukogu istungil, mille tulemusena võeti vastu otsus nr 1/95, millele võetud kohustus lisati ühepoolse deklaratsioonina. Lõpuks väidab hageja, et Euroopa-Vahemere partnerluse raames ei ole täidetud abi andmise kohta antud lubadusi ja on esinenud raskusi toetuste andmisel.
- 23 Hagejale tekkinud kahju ja ühenduse õigusvastase käitumise vahelise põhjusliku seose osas rõhutab hageja esiteks, et tolliliidul on olnud negatiivne mõju Türgi majandusele tervikuna.

- 24 Teiseks väidab hageja konkreetselt endaga seoses, et ta otsustas 1990. aastal investeerida kuullaagrite valmistamisse, kuna kodumaist tootmist ühelt poolt ergutati erilisasutade ja — subsiidiumidega ja teisalt kaitsti eritollitariifiga. Hageja lisab, et sel ajal arvati, et Türgi osalemine tolliliidus ühendusega saab teoks kõige varem kümne aasta pärast. Hageja tootmisüksus alustas tegevust 1993. aastal. Tolliliidu jõustumisega 1. jaanuaril 1996 kaotati kõik kuullaagrite ja korpuste impordi- ja tollimaksud ning muud impordiga seotud lõivud. Nõnda vallutasid Türgi turu ühenduse liikmesriikidest pärinevad kõrge kvaliteediga ja Kaug-Ida riikidest pärinevad soodsa hinnaga ja madalama kvaliteediga importtooted. Selle tulemusel tekkis hageja kuullaagrite valmistaval tootmisüksusel aastatel 1996–2003 kahjum. Lisaks sellele väidab hageja, et tollimaksude kaotamise tõttu alates 1. jaanuarist 1996 on tolliliit negatiivselt mõjutanud hageja turustusosakonna imporditegevust, kuna tema imporditud kauba müük on tihenened konkurentsi mõjul vähenened.
- 25 Raamatupidamis- ja majandusaruandele tuginedes väidab hageja oma hagiavalduses, et talle tekkinud kahju suurus on 1 200 000 eurot. Kostjate vastuvõetamatuse vastuväidete kohta esitatud märkustes nõuab hageja siiski, et kostjatelt mõistetak tema kasuks välja 4 578 518 euro suurune summa.
- 26 Kostjad esitavad esiteks kolm asja läbivaatamist takistavat asjaolu. Nad rõhutavad, et hageja nõuab otsusega nr 1/95 väidetavalt tekitatud kahju hüvitamist; see otsus ei ole aga ei komisjoni ega ka nõukogu akt, nii et see ei saa olla kahju hüvitamise nõude aluseks. Samuti väidavad kostjad, et Euroopa Kohtu põhikirja artikli 46 kohaselt on hageja nõue aegunud. Lõpuks väidavad kostjad et hagiavaldus ei ole täpne ja et see ei vasta kodukorra artikli 44 lõikes 1 sätestatud tingimustele.

- 27 Teiseks, seoses põhiküsimusega vaidlustavad kostjad võimaluse, et ühenduse suhtumine oleks võinud kostjale tekitada väidetava kahju. Eelkõige kummutab nõukogu väited Türgile antud finantsabi väidetava ebapiisavuse kohta. Komisjon märgib, et asjaolu, et Türgit ei ole hõlmatud kolmandatest riikidest imporditud kaupadelt tasutavate tollimaksude vähendamise või kaotamisega, ei riku ühtegi hageja poolt viidatud sätet. Igal juhul ei saa ükski ettevõtja tolli- või muude kaubandustõkete kaotamise korral väita, et tal on omandiõigus mainitud tõketele varem kaitstud turu osale. Selline turuosa kujutab endast üksnes majanduslikku hetkeolukorda, mida muutuvad asjaolud võivad mõjutada. Samuti on kostjad seisukohal, et hagiavaldus ei sisalda ühtki asjaolu, mis kinnitaks, et väidetava õigusvastase käitumise ja väidetava kahju vahel oleks põhjuslik seos. Viimasena vaidlustavad nad kahju tekkimise.

Esimese Astme Kohtu hinnang

Esialgsed märkused

- 28 Hageja poolt kohtuistungil esitatud avaldusest (vt eespool punkt 21) tuleneb, et hageja kirjalikes märkustes esitatud argumentidega, mis tuginevad otsuse nr 1/95 või komisjoni või nõukogu akti õigusvastasusel, ei ole vaja arvestada.
- 29 Järelikult ei ole vaja uurida ka seda asja läbivaatamist takistavat asjaolu, mille kostjad on esitanud kõnealuse otsuse olemuse alusel.

- 30 Lisaks on Esimese Astme Kohtu ülesanne hinnata, kas hea õigusemõistmine kaalutlustel võib hagi sisulistel põhjustel rahuldamata jätta, ilma et tehtaks otsus kostjate esitatud vastuvõetamatuse vastuväidete kohta (Euroopa Kohtu 26. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-23/00 P: nõukogu vs. Boehringer, EKL 2002, lk-1873, punkt 52). Käesoleva kohtuasja asjaoludel on Esimese Astme Kohus seisukohal, et hagi aegumisele tugineva asja läbivaatamist takistava asjaolu kohta ei ole otsust vaja teha.
- 31 Lõpuks tuleb meenutada, et tulenevalt Esimese Astme Kohtu suhtes artikli 53 esimese taande alusel kohalduva Euroopa Kohtu põhikirja artiklist 21 ja vastavalt Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile c tuleb hagiavalduses märkida hagi ese ja ülevaade fakti- ja õigusväidetest. Need peavad olema märgitud piisavalt selgelt ja täpselt, et kostja saaks valmistuda enda kaitsmiseks ja Esimese Astme Kohus saaks vajaduse korral teha asjas otsuse täiendavate andmeteta. Õiguskindluse ja hea õigusemõistmise tagamiseks peavad selleks, et hagi oleks vastuvõetav, selle aluseks olevad õiguslikud ja faktilised asjaolud kasvõi kokkuvõtlikult, ent seostatult ja arusaadavalt tulenema hagiavalduse tekstist (vt Esimese Astme Kohtu 6. mai 1997. aasta otsus kohtuasjas T-195/95: Guérin automobiles vs. komisjon, EKL 1997, lk II-679, punkt 20 ja viidatud kohtupraktika).
- 32 Nende nõuete täitmiseks peab ühenduse institutsiooni poolt väidetavalt tekitatud kahju hüvitamise hagi sisaldama asjaolusid, mis võimaldaksid kindlaks teha institutsioonile hageja poolt etteheidetava käitumise, põhjused, miks hageja leiab, et selle käitumise ja talle väidetavalt tekkinud kahju vahel on põhjuslik seos ning selle kahju olemuse ja ulatuse (vt Esimese Astme Kohtu 3. veebruari 2005. aasta otsus kohtuasjas T-19/01: Chiquita Brands jt vs. komisjon, EKL 2005, lk II-315, punkt 65 ja viidatud kohtupraktika).
- 33 Samas tuleneb eespool punktist 22 jj, et hageja poolt kirjalikes avaldustes esitatud suur hulk argumente ja nende esitamise viis välistavad hagi tervikuna vastuvõetamatuks tunnistamise.

Vastutuse tekkimise alused

34 Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on EÜ artikli 288 teise lõigu tähenduses ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimiseks vaja, et samaaegselt on täidetud järgmised tingimused: institutsioonidele etteheidetav käitumine on õigusvastane, kahju on tegelikult tekkinud ning väidetava käitumise ja tekkinud kahju vahel on põhjuslik seos (Euroopa Kohtu 29. septembri 1982. aasta otsus kohtuasjas 26/81: *Oleifici Mediterranei vs. EMÜ*, EKL 1982, lk 3057, punkt 16; Esimese Astme Kohtu 11. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas T-175/94: *International Procurement Services vs. komisjon*, EKL 1996, lk II-729, punkt 44, ja 16. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas T-283/02: *EnBW Kernkraft vs. komisjon*, EKL 2005, lk II-913, punkt 84).

— Kostjate käitumise väidetav õigusvastatus

35 Eespool loetletud tingimustest esimese puhul peab väljakujunenud kohtupraktika kohaselt olema tuvastatud üksikisikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt ilmne rikkumine (Euroopa Kohtu 5. märtsi 1996. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-46/93 ja C-48/93: *Brasserie du Pêcheur ja Factortame*, EKL 1996, lk I-1029, punkt 51; 4. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-352/98 P: *Bergaderm ja Goupil vs. komisjon*, EKL 2000, lk I-5291, punkt 42; 10. detsembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-312/00 P: *komisjon vs. Camar ja Tico*, EKL 2002, lk I-11355, punkt 53, ja 10. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-472/00 P: *komisjon vs. Fresh Marine*, EKL 2003, lk I-7541, punkt 25 ning eespool punktis 34 viidatud kohtuotsus *EnBW Kernkraft vs. komisjon*, punkt 87).

36 Käesolevas asjas rõhutab Yedaş Tarim, et ühenduse antud rahalise toetuse ebapiisavusega ja ühenduse tegevusetusega on rikutud esiteks Ankara lepingu artikli 2 lõiget 1, artikli 3 lõiget 1 ja artiklit 6, teiseks finantsprotokolle, kolmandaks 1970. aasta lisaprotokoll, neljandaks kõrvuti otsuse nr 1/95 vastuvõtmisega ühenduse poolt võetud kohustust maksta Türgile 2,5 miljardit eurot ning viiendaks muid Euroopa-Vahemere partnerluse raames abi andmise kohta antud lubadusi.

- 37 Peab märkima, et Ankara leping ja ülalmainitud protokollid on ühenduse ja liikmesriikide poolt kolmandate riikidega sõlmitud rahvusvahelised lepingud.
- 38 EÜ artikli 300 lõike 7 kohaselt on sellised lepingud ühenduse institutsioonidele ja liikmesriikidele siduvad. Nende lepingute sätted on lepingute jõustumisest alates ühenduse õiguskorra lahutamatu osa (Euroopa Kohtu 30. aprilli 1974. aasta otsus kohtuasjas 181/73: Haegeman, EKL 1974, lk 449, punkt 5, ja 30. septembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 12/86: Demirel, EKL 1986, lk 3719, punkt 7). Siiski ei saa nende lepingute mõju ühenduse õiguskorras hinnata, võtmata seejuures arvesse kõnealuste sätete rahvusvahelist päritolu (Euroopa Kohtu 26. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas 104/81: Kupferberg, EKL 1982, lk 3641, punkt 17).
- 39 Eelkõige otsustamaks, kas hageja võib institutsioonidele etteheidetava käitumise õigusvastasuse tuvastamiseks tugineda ülalmainitud lepingute teatavatele sätetele, tuleb uurida, kas need sätted võib olla vahetult kohaldatavad. Selles osas on Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuses Demirel (punkt 14) otsustanud, et ühenduse ja kolmanda riigi vahel sõlmitud lepingu sätet tuleb pidada vahetult kohaldatavaks, kui sätte sõnastust ning lepingu eesmärki ja olemust arvestades sisaldab see selget ja täpset kohustust, mille täitmine või tagajärgede tekkimine ei eelda hilisema akti vastuvõtmist.
- 40 Euroopa Kohus jätkas sel teemal (eespool viidatud kohtuotsus Demirel, punkt 16) järgnevalt: „[Ankara] lepingule on selle struktuurist ja sisust tulenevalt omane, et selles seatakse üldiselt assotsiatsiooni eesmärgid ja määratletakse suunised nende eesmärkide saavutamiseks, ilma et lepingus endas nähtaks ette üksikasjalikke eeskirju nende eesmärkide saavutamiseks. Vaid teatavates konkreetsetes küsimustes määratakse lepingule lisatud protokolle asendavais lisaprotokollides kindlaks üksikasjalikud eeskirjad.”

- 41 Seega ei kuulu Ankara leping selle olemust ja ülesehitust arvestades nende normide hulka, mille alusel teostab Esimese Astme Kohus institutsioonide tegevuse seaduslikkuse järelevalvet.
- 42 Eelkõige näeb kõnealuse lepingu artikli 2 lõige 1 üldiselt ette Ankara lepingu eesmärgi, milleks on kaubandus- ja majandussidemete tugevdamine Türgi ja ühenduse vahel. Leping mainib samuti kahte üldist suunist, nimelt tugevdamise jätkuvat ja tasakaalustatud iseloomu ning Türgi majanduse kiirendatud arenguga ja Türgi rahva tööhõive ja elutingimuste parandamisega arvestamist. Sellest tulenevalt on see säte programmilise iseloomuga. Säte ei ole piisavalt täpne ja tingimusteta ja sõltub igal juhul nii rakendamise kui ka mõju osas hiljem vastuvõetavatest aktidest, mis välistab sellega otseselt hageja seisundi reguleerimise. Lisaks ei ole sätte eesmärk anda õigusi üksikisikutele.
- 43 Sama kehtib ka Ankara lepingu artikli 3 lõike 1 suhtes, mille esimene lõik näeb üldiselt ette Türgi ja ühenduse assotsiatsiooni ettevalmistava etapi eesmärgi. Nõnda viitab Ankara lepingu artikli 3 lõike 1 teine lõik selle etapi üksikasjalikke reegleid määratlevatele lepingu lisaks olevatele protokollidele. Lisaks oli see üksnes esimene lepingus ette nähtud kolmest etapist, mis lõppes 1970. aasta lisaprotokolli jõustumisega.
- 44 Sama järelduse saab teha ka lepingu artikli 6 osas, mis on institutsiooniline säte, millega luuakse assotsiatsiooninõukogu.
- 45 Lisaks tugineb hageja Ankara lepingu lisaks olevale finantsprotokollile, täpsustamata, milliseid sätteid on rikutud. Selleks, et väide õigusvastasuse kohta oleks kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c tähenduses vastuvõetav, peab selles olema määratletud õigusvastane käitumine. Seda kohustust rõhutab käesoleva asja puhul

asjaolu, et vahetut kohaldatavust ei saa hinnata üldiselt, vaid see eeldab iga juhu puhul viidatava sätte olemuse, ülesehituse ja sõnastuse uurimist (Euroopa Kohtu 4. detsembri 1974. aasta kohtuotsus 41/74: Van Duyn, EKL 1974, lk 1337, punkt 12). Sellest tuleneb, et kuna rikutud sätet ei ole täpsel nimetatud, ei ole hageja argumentatsioon, mis põhineb ülalmainitud finantsprotokollil, vastuvõetav. Yedaş Tarim viitab ka teistele finantsprotokollidele. Isegi kui eeldada, et ta viitab 23. novembri 1970. aasta ja 12. mai 1977. aasta finantsprotokollidele, saab nende kohta teha sama järelduse. Igal juhul teatas hageja kohtuistungil, et ühtegi hageja poolt nende protokollide raames esitatud investeerimisprojekti ei ole tagasi lükatud, mille Esimese Astme Kohus kandis kohtuistungi protokollil.

⁴⁶ Veel on hageja seisukohal, et ühendus on rikkunud otsuse nr 1/95 vastuvõtmisel esitatud ühepoolset deklaratsiooni, millega ta võttis kohustuse anda Türgile 2,5 miljardit eurot rahalist toetust, tingimusi. Sellist deklaratsiooni ei ole siiski otsuse nr 1/95 lisade hulgas. Neil tingimustel ei ole Yedaş Tarim'i väide piisavalt täpne selleks, et see oleks kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c tähenduses vastuvõetav. Lisaks ei tõenda hageja, et kõnealusel deklaratsioonil oleks õiguslik tähendus. Pealegi pidi hagiavalduse enda sõnastuse kohaselt toetust makstama Türgi riigile, nii et see deklaratsioon ei anna õigusi üksikisikutele.

⁴⁷ Samuti mainib hageja abi andmise kohta antud lubaduste täitmata jätmist seoses eritegevusprogrammiga, makromajandusabiga ja halduskoostöö fondiga. Hageja väited ei ole siiski piisavad esiteks selleks, et kindlalt määratleda etteheidetav käitumine ja teiseks selleks, et hinnata selle käitumise võimalikku õigusvastasust. Igal juhul ei tõenda hageja, kuidas nende lubaduste alusel tekivad õigused üksikisikutel.

- 48 Lõpuks viitab hageja raskustele ja probleemidele, mis tekkisid Euroopa-Vahemere partnerluse raames. Samas ei põhista hageja neid väiteid ega näita, kuidas need osutavad kostja õigusvastasele käitumisele.
- 49 Lõpuks tugineb Yedaş Tarim oma hagiavalduses 1970. aasta lisaprotokollile ja eriti asjaolule, et selles nähakse ette pooltevahelised „vastastikused ja tasakaalustatud” kohustused. Seda tingimust on siiski mainitud vaid kõnealuse protokolliga preambulis ja seega puudub sellel iseenesest õiguslik tähendus. Sisuliselt tuleneb see nõue siiski Ankara lepingu artikli 2 lõikest 1. Selle sätte programmiline olemus ja seega vahetu kohaldatavuse puudumine tuvastati eespool punktis 42.
- 50 Sõltumata eespool esitatud kaalutlustest on Esimese Astme Kohus seisukohal, et ühendus ei vastuta Türgile antava rahalise toetuse väidetava ebapiisavuse eest, kuna hageja sõnul on see ebapiisavus tingitud liikmesriigi vastuseisust.
- 51 Mis puutub hageja etteheitesse, et ühendus ei esitanud selle liikmesriigi seisukoha tõttu tema vastu hagi, siis tuleb meenutada, et isegi kui eeldada, et liikmesriigi seisukohta võib pidada liikmesriigi asutamislepingust tulenevate kohustuste rikkumiseks, ei olnud komisjonil kohustust algatada EÜ artikli 226 alusel liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust. Seega ei ole komisjoni poolt selle menetluse algatamata jätmise puhul tegemist õigusvastase käitumisega, nii et see ei too kaasa ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimist (vt Esimese Astme Kohtu 14. jaanuari 2004. aasta määrus kohtuasjas T-202/02: Makedoniko Metro ja Michaniki AE vs. komisjon, EKL 2004, lk II-181, punkt 43 ja viidatud kohtupraktika).

- 52 Hageja väidab veel, et talle on tekkinud kahju ühenduse poolt kolmandate riikidega sõlmitud lepingute tagajärjel. Kuna ühelt poolt on hageja kohtuistungil täpsustanud (vt eespool punkt 21), et ta ei vaidlusta ühenduse ametlikke toiminguid ja teisalt on ta jätkuvalt neid lepinguid hukka mõistnud, siis tuleb asuda seisukohale, et hageja on kas asunud vastuolulisele seisukohale, mille kohta Esimese Astme Kohus ei saa otsust teha, või siis heidab hageja ette seda, et ühendus ei ole neid lepinguid sõlmides Türgi riigi huvidega piisavalt arvestanud. Viimasena mainitud oletuse osas on Esimese Astme Kohus seisukohal, et hagiavaldus ei ole täpne ja selles ei osutata ühenduse tegevuse sellisele ebapiisavusele, mis oleks hageja tegevust konkreetselt mõjutanud. Hagiavaldus, millega nõutakse ühenduse institutsiooni tekitatud kahju hüvitamist, peab selleks, et oleks täidetud kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c nõuded nii nagu neid on tõlgendatud eespool punktis 32 viidatud kohtupraktikas, sisaldama asjaolusid, mis võimaldaksid kindlaks teha institutsioonile hageja poolt etteheidetava käitumise. Seega ei ole see etteheide vastuvõetav.
- 53 Sama järjekindlusetus või ebatäpsus esineb seoses argumendiga, mida tuletati meelde kohtuistungil ja mille kohaselt olevat Türgi jäetud kõrvale ühise kaubanduspoliitika alastest läbirääkimistest muu hulgas tolliliiduga otseselt seotud valdkondades. Vastuvõetavuse seisukohalt on piisavalt selgelt esitatud kriitika selle kohta, et Türgi olevat jäetud välja EÜ artikli 133 alusel asutatud erikomiteest. Eeldades, et seda kriitikat tuleb tõlgendada kui etteheidet, et Türgit ei kutsutud selles komitees osalema, tuleb märkida, et Türgi osalemine selles komitees ei ole seotud hageja ühegi õigusega.
- 54 Lõpuks väidab hageja, et komisjon ei ole täitnud Türgi nõustamise kohustust ja kohustust jälgida, kuidas tolliliitu rakendatakse, et seista vastu mistahes ausa konkurentsi väljakujunemist takistavale tegevusele. Siiski on ka see etteheide kahju hüvitamise hagi alusena liiga ebatäpne. Hageja viitab selles etteheites vaid reale ühenduse positsioonidele erinevates majandusvaldkondades, kuid tema selgitus ei tugine ühelegi täpsele ja tema tegevusega seotud asjaolule.

- 55 Lõpuks tuleb Esimese Astme Kohus seoses etteheidetava käitumise õigusvastasusega seoses veel meelde, et v.a juhul, kui institutsiooni kaalutusõigus on väga väike või lausa olematu, on nõue, et õigusnormi rikkumine peab olema piisavalt oluline, täidetud vaid siis, kui asjaomane ühenduse institutsioon on ilmselgelt ja tõsiselt ületanud oma kaalutusõiguse piire. (eespool punktis 35 viidatud kohtuotsus komisjon vs. Camar ja Tico, punkt 54; Esimese Astme Kohtu 12. juuli 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ja T-225/99: Comafrika ja Dole Fresh Fruit Europe vs. komisjon, EKL 2001, lk II-1975, punkt 134, ja eespool punktis 34 viidatud kohtuotsus EnBW Kernkraft vs. komisjon, punkt 87).
- 56 Käesolevas asjas ei ole hageja tõendanud, et ühendus on ületanud talle rahaliste toetuste valdkonnas kuuluva ulatusliku kaalutusõiguse piire. Sellekohase tõendusmaterjali tähendus on veelgi väiksem, kuna Yedaş Tarim on ise möönnud, et ühendus on Türgile andnud mitmesugust abi ja nõukogu on viidanud teatava hulga Türgi kasuks mõeldud finantsmeetmete olemasolule. Lisaks sellele ei ole tõendatud, et ühendus oleks kaalutusõiguse piire ületanud, kui ta kolmandate riikidega lepinguid sõlmides jättis Türgi kõrvale poliitikate määratlemisest või tolliliidu ja konkurentsi väljakujunemise tingimuste üle otsustamisest.

— Põhjuslik seos

- 57 Eespool punktis 34 viidatud kolmanda tingimusega seoses tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimine eeldab, et hüvitise nõudja tõendab muuhulgas otsese põhjusliku seose olemasolu õigusvastase käitumise ja tekkinud kahju vahel (eespool punktis 35 viidatud kohtuotsus Brasserie du Pêcheur ja Factortame, punkt 51; eespool punktis 35 viidatud kohtuotsus Bergaderm ja Goupil vs. komisjon, punktid 41 ja 42, ja eespool punktis 35 viidatud kohtuotsus komisjon vs. Camar ja Tico, punkt 53). Lisaks peab tõendid selle otsese seose olemasolu kohta esitama hageja (Esimese Astme Kohtu 18. septembri 1995. aasta otsus kohtuasjas T-168/94: Blackspur jt vs. nõukogu, EKL 1995, lk II-2627, punkt 40, ja 17. detsembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-146/01: DLD Trading vs. nõukogu, EKL 2003, lk II-6005, punkt 73).

- 58 Käesolevas asjas ei saa ühenduse poolt Türgile tolliliidu raames antud abi ebapiisavusest tulenev väidetav makromajanduse tasakaalu puudumine osutada sellisele otsesele põhjuslikule seosele selle ebapiisavuse ja hageja isikliku olukorra vahel. Veel vähem osutab sellise tasakaalu puudumine põhjuslikule seosele ühelt poolt hagejale väidetavalt tekkinud kahju ning teisalt selle vahel, et komisjon jättis Türgi kaasamata läbirääkimistesse, mida peeti tolliliiduga seotud valdkondades võetavate meetmete üle, et väidetavalt puudus komisjonipoolne nõustamine ja et puudus konkurentsijärelevalve. Samuti ei näi hageja selgitustel seoses käsitsi valmistatavate vaipade ja televiisorite ekspordi sektoritega, põllumajandus- ja eelkõige viigimarjade, pähklite ja pistaatsiapähklite sektoriga ning tekstiili- ja rõivasektoriga olevat otsest seost hageja äriühingu tegevusalaga (vt eespool p 11).
- 59 Asjaolu, et tolliliidu jõustumine langeb ajaliselts umbkaudu kokku hageja kasumi vähenemisega, ei ole samuti piisav tõendamaks etteheidetavate asjaolude ja väidetava kahju vahelist otsest seost. Kasumi vähenemist on nimelt võinud mõjutada muud määravad tegurid, nagu Türgi turu struktuur, Yedaş Tarim'i konkurentide mugandumine erinevate asjaomaste turgudega, omavääringu kõikumine ja Türgi poolt sõlmitud muud kaubanduslepingud.
- 60 Veel väidab hageja, tema kuullaagrite tootmisüksuse raskused on niivõrd tõsised, et vaid kuullaagrite, korpuste ja veorihmade importimine hoiab ära selle üksuse tegevuse lõpetamise. Hageja teatas, et alustas kuullaagrite valmistamist 1993. aastal arvestades, et tollitõkked ja riigiabi säilivad, kuigi tolliliidu loomist võis ette näha alates 12. septembrist 1963, mil Ankara lepingule alla kirjutati. Lisaks kehtestas 1970. aasta lisaprotokoll tolliliidu jõustumisele eelneva 22 aasta pikkuse üleminekuperioodi jooksul võetavate meetmete ajakava. Viimati mainitud etapile üleminekul tekkinud viivitustele vaatamata tulenesid hageja tootmisüksuse raskused seega

riskist, mille ta arvas võivat võtta, lootes, et püsib olukord, mida Türgi ise soovis edasi arenevat. Selliselt toimides on hageja ise endale kahju tekitanud, katkestades nii põhjusliku seose õigusvastase käitumise ja mainitud kahju vahel.

- 61 Eeltoodust nähtub, et käesolevas asjas puudub põhjuslik seos etteheidetava käitumise ja väidetava kahju vahel.

Järeldused

- 62 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et kui kasvõi üks eespool punktis 34 loetletud ühenduse lepinguvälise vastutuse tingimustest ei ole täidetud, tuleb hagi jätta täies ulatuses rahuldamata, ilma et oleks vaja uurida teisi nimetatud vastutuse tingimusi (Euroopa Kohtu 15. septembri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-146/91: KYDEP vs. nõukogu ja komisjon, EKL 1994, lk I-4199, punkt 81; Esimese Astme Kohtu 20. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-170/00: Förde-Reederei vs. nõukogu ja komisjon, EKL 2002, lk II-515, punkt 37; 19. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas T-273/01: Innova Privat-Akademie vs. Commission, EKL 2003, II-1093, punkt 23, ja eespool punktis 34 viidatud kohtuotsus EnBW Kernkraft vs. komisjon, punkt 85). Käesolevas asjas on tuvastatud, et hagi ei vasta kahele eespool mainitud tingimustest.
- 63 Seega tuleb käesolev hagi jätta rahuldamata, ilma et oleks vaja teha otsus kostjate poolt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 46 alusel esitatud asja läbivaatamist takistava asjaolu kohta ega määrata hageja taotletud menetlustoimingut.

Kohtukulud

- ⁶⁴ Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus on tehtud hageja kahjuks, mõistetakse kohtukulud vastavalt kostjate nõudele välja hagejalt.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (viies koda)

otsustab:

- 1. Jätta hagi rahuldamata.**
- 2. Mõista kohtukulud välja hagejalt.**

Vilaras

Dehousse

Šváby

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 30. märtsil 2006 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees

E. Coulon

M. Vilaras